

LAUSUNTO
17.11.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@minedu.fi

Viite: OKM lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukio-
lain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta
annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.
OKM096:00/2014

ORIVEDEN KAUPUNGIN LAUSUNTO LUONNOKSESTA**Myöntämiskriteerit**

Hallituksen esityksessä lukiolain muuttamisesta ja sen yksityiskohtaisissa perusteluissa
esitetään järjestämisluvan myöntämiskriteerit, mutta niiden täyttymisen edellytyksiä ei ava-
ta tarkemmin. Perusteluissa mainitaan, että järjestämisedellytyksien arvioiminen perustuisi
kokonaisuuden huomioon ottavaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Lisäksi hakijalla ei
olisi lakiin perustuvaa oikeutta lukiokoulutuksen järjestämisluvan saamiseen, vaikka luvan
myöntämiselle säädetyt edellytykset täyttyisivät.

Ongelmallisena nähdään se, että miten järjestämisluvan myöntämiseen liittyvä opetus- ja
kulttuuriministeriön harkinta olisi kuntia kohtaan tasapuolista ja läpinäkyvää. Hallituksen
esitys tarkoittaa sitä, että opetus- ja kulttuuriministeriölle tulisi ensimmäistä kertaa mahdol-
lisuus päättää valtakunnallisesta lukiokoulutuksen järjestäjäverkosta käytännössä rajoitta-
mattoman harkintavallan puitteissa. Hallituksen esitykseen on ansiokkaasti koottu järjes-
tämisluvan edellytyksiä, mutta kysymysmerkiksi jää, mikä merkitys kriteereillä tulee koko-
naisharkinnassa olemaan.

Kunnat suunnittelevat lukiokoulutuksen järjestämisen pitkäjänteisesti muun muassa pa-
nostamalla toimiviin tiloihin ja uusien toimintamallien kehittämiseen. Kunnan näkökulmasta
valtion tasolla tehtävien päätösten tulee olla kauaskantoisia.

Aikataulu

Hallituksen esitys lakien voimaantulosta 1.1.2017 on tiukka. Meneillään on vielä selvityksiä
ja työryhmiä, jotka vaikuttavat lukiokoulutuksen järjestämiseen. Tarkoituksenmukaista olisi
odottaa, näiden työryhmien työn ja selvitysten tulos. Koska kyseessä on merkittävä muu-
tos lukiokoulutuksen rahoituksessa ja järjestämisluvissa on muutokselle varattava riittävä-
sti aikaa, Näin kaikki osapuolet ja käytännön toimijat saataisiin mukaan muutosprosessiin

tuloksellisen ja vaikuttavan lopputuloksen varmistamiseksi. Esitetyllä aikataululla tämän tavoitteen toteutuminen vaikeutuu.

Hallituksen esityksessä on todettu, että OKM voi myöntää määräaikaisen koulutuksen järjestämisluvan sellaiselle kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle, jolla on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukainen koulutuksen järjestämislupa ja jolle ei tämän lain 3§ mukaan myönnetä järjestämislupaa. Määräaikainen koulutuksen järjestämislupa voi olla voimassa enintään 31 päivään joulukuuta 2017.

Kyseessä on käytännössä tilanne, jossa valtio pakottaa toimijan hakeutumaan jonkun muun koulutuksen järjestäjän toiminnan alaisuuteen järjestämisluvan epäamisellä. Tällaisissa tapauksissa vuoden määräaikainen lupa yllä mainitussa tilanteessa vaikuttaa liian lyhyeltä.

Järjestäjäverkko ja saavutettavuus

On hyvä, että lakiesityksessä on todettu, että järjestäjäverkko muodostuu erilaisista koulutuksen järjestäjistä. Lisäksi on todettu, että saavutettavuus toteutetaan siten, että nuorilla on tasapuoliset mahdollisuudet hakeutua joko lukiokoulutukseen tai ammatilliseen koulutukseen, tavoite on hyvä. Alueilla, joissa on pitkät etäisyydet ja heikot julkisen liikenteen palvelut, lukiokoulutuksen keskittäminen isoihin kasvukeskuksiin ei ole tarkoituksenmukaista. Lukiokoulutuksen järjestäminen paikkakunnilla, joissa on pitkät etäisyydet turvaa merkittävällä tavalla myös muuta alueen elinvoimaisuutta.

Mikäli lukiokoulutus keskitetään tämä tarkoittaa sitä, että keskusseutujen ulkopuolisilta alueilta oppilaat joutuvat muuttamaan opiskelupaikkakunnalle, sillä maaseutualueiden julkisen liikenteen vuoroja on lakkautettu paljon. Tästä kertoo osaltaan myös se, että liikenneministeriö teettää selvityksen maaseudun julkisesta liikenteestä. Selvityksestä on määrää käydä ilmi mm., onko joukkoliikenneuudistus aiheuttanut katvealueita. Lisäksi monille vanhemmille ja heidän lapsilleen ei ole mahdollista taloudellisten ja muiden seikkojen vuoksi se, että 16-vuotias opiskelija muuttaa etäälle opiskelemaan. Tämän vuoksi järjestämislupia myönnettäessä on huomioitava alueiden erilaisuus ja pitkät etäisyydet.

Nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen

Toisen asteen koulutuspaikkojen pysyminen myös isojen kasvukeskusten ulkopuolella ehkäisevät osaltaan syrjäytymistä. Nuoren, 16–18-vuotiaan, opiskelijan tulee voida opiskella ensisijaisesti kotoa käsin. Orivedeltä lähimpään toisen koulutuksen järjestäjän lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen on noin 40–70 kilometrin yhdensuuntainen matka eli noin 80–140 kilometriä/koulupäivä. Nuoren koulupäivän pituus tulee kohtuuttomaksi. Lisäksi joukkoliikenteen supistusten vuoksi joiltakin kaupungin alueilta ei pääse kulkemaan yleisillä kulkuneuvoilla.

Oriveden kaupungin väestön koulutustasoa tulee nostaa. Tätä tavoitetta auttaa ammatillisen että lukiokoulutuksen saatavuus lähipalveluna. Koulutus vastaa myös alueen työelämätarpeisiin. Oriveden peruskoulunsa päättävät käyttävät hyvin kattavasti kotinsa lähellä olevia koulutuspalveluja. Lähipalveluna koulutus tukee joustavien opintopolkujen tarjoamista nuorille sekä tukee osaltaan nuorisotakuun toteuttamista.

Keskittävästä kehittävään toimintaan

Pienissä yksiköissä lukion aineopettajat ovat opettaneet myös yläkoulun oppilaita. Mikäli perustetaan seutulukioita, tulee löytää ratkaisu siihen, kuinka turvataan myös yläkoulun aineenopetuksen laatu. Uhkana on, että lakimuutosesitys vaarantaa myös yläkoulun aineopetuksen pienemmillä paikkakunnilla.

Alueen lukiot ovat profiloituneet ja kehittäneet toimintaansa toimintaympäristönsä huomioon. Lukiokoulutusta tulee jatkossakin kehittää ensisijaisesti huomioiden alueen nuorten koulutustarpeet sekä alueen toimijoiden tarpeet (yritykset, yhdistykset). Tuleva laki ei saa estää hyvää vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhteistoimintaa. Vaarana on myös hallinnon etäännyminen, monimutkaistuminen ja kustannusten kasvu.

Meneillään oleva linjaus palvelujen keskittämiseksi tarvitsee vaihtoehtoisia malleja. Oriveden lukio tulee edelleen toimimaan tiiviissä yhteistyössä muiden Orivedellä toimivien oppilaitosten kanssa paikkakunnan elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi tullaan toimimaan muiden lukiokoulutuksen järjestäjien kanssa siten, että lukiokoulutus on jatkossakin laadukasta, kustannustehokasta ja alueen erityispiirteet huomioon ottavaa. Yhtenä toimintaedellytyksenä on se, että kaupungissa pystytään tarjoamaan tulevaisuudessakin laadukasta toisen asteen koulutusta mahdollisimman lähellä.

Alueen kunnat ovat tehneet hyvää yhteistyötä lukiokoulutuksen järjestämisessä. Tavoitteena on, että tulevaisuudessakin tunnustetaan tarve erilaisille koulutuksen järjestämismalleille myös lainsäädännön toimesta. Toivotaan, että lainsäätäjä voi tarjota kunnille kehittämisrahoitusta uusien verkostoyhteistyön toimintamallien luomiseen.

Kansalaisopisto yhteistyössä

Kansalaisopisto toimii vahvana tukena ennalta ehkäisevässä työssä kunnassa järjestämällä kaikille avointa matalankynnyksen kurssitoimintaa. Oriveden seudun kansalaisopisto tarjoaa opetusta kaikille ikäryhmille, muutaman kuukauden ikäisistä vauvoista ikäihmisiin. Lisäksi erityisryhmiä on huomioitu järjestämällä esimerkiksi kurssitoimintaa kehitysvammaisille sekä mielenterveyskuntoutujille. Kurssitoiminta on merkittävä osa hyvinvointia ja elämänlaatua ylläpitäviä palveluita, jotka ovat osa ennakkoivia toimia mm. syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Oriveden seudun kansalaisopistossa on tehty viime vuosina selvitystyötä yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseksi. Vuonna 2002 on tehty kartoitus kansalaisopistopalvelujen järjestämisen vaihtoehdoista sekä vuonna 2012 saatiin päätökseen seutuopistoselvitys, jossa kartoitettiin mahdollisuutta liittyä osaksi Tampereen työväenopistoa.

Seudullista yhteistyötä on tehty vuodesta 1993 Juupajoen kunnan kanssa, joka ostaa Oriveden kaupungilta kansalaisopistopalveluita. Koulutuksen saavutettavuuteen on panostettu viemällä kurssitoimintaa myös syrjäisemmille Oriveden kylille.

ORIVEDEN KAUPUNGINHALLITUS